

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Een korte geschiedenis van ectoplasma

de Vries, N.

Published in:
De Internet Gids

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
de Vries, N. (2018). Een korte geschiedenis van ectoplasma. *De Internet Gids*, 181(1).

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

EEN KORTE GESCHIEDENIS VAN ECTOPLASMA

door
NADIA DE VRIES

*But what if the ghost is empty
because it's making a space for you?*
- Bhanu Kapil, "Vertigo"

Hoe schep je een veilige ruimte voor een ander?
Je test het badwater met je elleboog. Je proeft de melk voordat je het voorschotelt. Is het warm genoeg? Tederheid is je lichaam in de ring gooien voor een ander, is genegenheid tonen, is zorgen voor elkaar. Er hoeven geen woorden voor aan te pas te komen.

Hoe communiceer je zonder woorden te gebruiken?

Vraag het de gezusters Byrne. Toen de zusjes begin twintig waren overleed hun moeder aan een akelige ziekte. Om het verlies van hun moeder te verwerken betrokken de zusjes een klein appartement in Stockholm, waar ze hun rouw uitten via een taperecorder. Ze spraken tegen de taperecorder in talen die niet bestaan, zongen liedjes en huilden. De geluiden die de zusjes maakten waren niet altijd mooi. Toch bewaarden ze elke piep en kraak op een verzameling cassettebandjes, die ze met stickers en glitterlijm versierden. Een bibliotheek van rouwgeluiden. Misschien kon hun moeder ze wel horen.

In dat kleine appartement werden Nadine en Tanya Byrne de Ectoplasm Girls. De cassettebandjes eindigden als een LP, *New Feeling Come*, die in 2016 via het label iDEAL Recordings uitkwam. Op de website van het label wordt de muziek van de Ectoplasm Girls omschreven als “een woordenloos grimoire.” Toen ik afgelopen herfst in Stockholm was vond ik hun cassettebandjes in het Swedish Museum of Performing Arts. Ze lagen op elkaar gestapeld in een glazen vitrine, naast de platinaplaat van Britney Spears’ ...*Baby, One More Time* (40.000 keer over de toonbank in Zweden) en een boekje met handgeschreven liedteksten van Ane Brun. Een van de bandjes was bedekt met knipsels van een speelkaart (harten negen) en een ander met metallic tape. Op de walkman die ernaast lag waren twee rode tulpen en een sticker van een hondje geplakt. Ik wist niet dat zoiets hoekigs en elektronisch als een walkman er zo teder uit kon zien. Ectoplasma: een materiaal waaruit geesten zichtbare lichamen kunnen aannemen. De zusjes Byrne gaven een lichaam aan hun verdriet door het een vorm te geven die tastbaar was, het analoge medium van tape.

Hoe communiceer je met de doden?

Volgens de fysioloog Charles Richet is ectoplasma een spirituele substantie die duidt op de aanwezigheid van het paranormale. Alhoewel het bestaan van ectoplasma noch het bestaan van geesten nooit wetenschappelijk is bewezen, won Richet in 1913 de Nobelprijs voor Geneeskunde ter erkenning voor zijn onderzoek naar anafylaxie (denk aan pinda’s en bijensteken). Het zou dus ongeoorloofd zijn om Richet een kwakzalver te noemen. Zouden zijn theorieën over de spirituele wereld dan toch een kern van waarheid bevatten?

Het woord ectoplasma is afgeleid van het Griekse woord *ektos*, dat “buiten” betekent. Richet beweerde dat ectoplasma wordt afgescheiden als gevolg van een spirituele projectie. Na afloop van een seance zou de substantie uit de lichaamsopeningen (ogen, oren, neusgaten) van het medium en scène druipen. In de cellenleer heeft de term ectoplasma een minder esoterische betekenis, en wordt het gebruikt om het buitenste laagje van een cel aan te duiden. De term endoplasma, daarentegen, wordt gebruikt om de binnenste kern van een cellichaam te omschrijven.

Spirituele hulpmiddelen om in contact te komen met de doden zijn onder andere: ouijaborden, zwarte spiegels, antenneradio’s, analoge camera’s, en taperecorders belakt met stickers en glitterlijm.

Hoe gooi je je lichaam in de ring voor een ander?

In de negentiende eeuw werden vroedvrouwen doorgaans bijgestaan door een baker, een vrouw die assisteerde in het waken over de pasgeboren kinderen. De ideale baker was een wat oudere vrouw met een zacht, rond lichaam, opdat ze comfortabel was voor pasgeboren kindjes om tegenaan te slapen. De baker wikkelde het kindje in een lappendeken en sliep ermee in een zogenaamde bakermant, die voor de haard werd geplaatst zodat het kindje het niet koud kreeg. Zie ook: de oorsprong van de term

bakermat. Volgens een zorgboek dat ik op het internet vond waren bakers vaak “ruw en ondeskundig” en stonden zij “bol van het bijgeloof.” De spirituele ideeën van Richet hadden hen niet misstaan.

De term “ectomorf” wordt gebruikt om de lichaamsbouw van genetisch dunne mensen te omschrijven. Een “endomorf” is juist weer iemand die van nature erg snel gewicht aankomt. Toen ik als pubermeisje mijn maaltijden oversloeg zei mijn moeder dat ik zo bleek was dat ik net een geest leek. Ik zou geen goede baker zijn geweest. Zie ook het Franse meisje Fabienne uit Tarentino’s *Pulp Fiction: It’s unfortunate what we find pleasing to the touch and pleasing to the eye is seldom the same*.

In het boek *Lost Bodies* schrijft theoreticus Laura E. Tanner dat, als we met elkaar willen communiceren via verbale taalsystemen, we ons lichaam moeten achterlaten. Tanner schrijft in de context van de gezondheidszorg, met name de palliatieve zorg, en waarschuwt vanuit dit perspectief tegen de drang om alles met woorden te willen overbrengen. Sommige sentimenten (zorg, liefde, empathie) kunnen immers niet altijd met lichaamstaal worden overgebracht. Bovendien: hoe kun je van een ziek of stervend persoon vragen om haar lichaam achter te laten? Om te bereiken wat Tanner sympathetic seeing noemt, moeten we het lichaam van de ander in acht nemen door het eigen lichaam als ijkpunt te zien. Zou ik het fijn vinden om zó bekeken te worden, om dáár aangeraakt te worden? Door de wereld vanuit onze eigen definitie van comfort te bekijken, schrijft Tanner, kunnen we de voor ons meest oprechte vorm van zorgdragen vinden.

Als je iemand wilt zeggen dat je van hen houdt zonder woorden te gebruiken, moet je diegene recht aankijken en vervolgens heel langzaam met je ogen knippen. Zie ook: het taalsysteem van onze huisdieren.

Hoe kun je een ziek of stervend persoon vragen haar lichaam achter te laten?

Net zoals de muziek van de Ectoplasm Girls is ook de omslag van hun album een eerbetoon aan hun overleden moeder, wier handen erop zijn afgebeeld. De handen, in kleur en zonder sieraden, zien er nog jong uit. Het maakt de omslag confronterend, of liever gezegd, het verhaal erachter. Het voelt zowel onwerkelijk als oneerlijk dat de persoon aan wie de handen toebehoren niet meer in de materiële wereld bestaat.

In het postscript van *Lost Bodies* schrijft Tanner over de aanleiding voor het boek (het overlijden van haar vader) en hoe taalsystemen haar gefaald hebben in het bieden van troost. Ze schrijft hoe zij en haar zusje na de dood van hun vader tientallen rouwkaarten ontvingen, allen met dezelfde standaard tekst: we are sorry for your loss. De holle repetitie van deze zin voelde voor Tanner als een machine, die haar van haar omgeving vervreemde en haar in haar rouwproces deed verstijven. Liever had ze een meer belichaamde manier van empathie gekend en had ze, in plaats van de plichtmatig gezonden rouwkaarten, haar troost gevonden in a material landscape of loss: de empathische handelingen van anderen die de lichamelijke afwezigheid van de verloren persoon niet verdoezelen, maar juist benadrukken. Geen rouwkaart, maar een vrijbrief om te huilen. Een schouder om tegenaan te rusten. Een zachte buik.

Behalve de stemmen van de gezusters Byrne zijn op de LP *New Feeling Come* de volgende instrumenten te horen: een synthesizer, een staalsnijder en een kolfmachine.

Hoe schep je een veilige ruimte voor een geest?

Je leert hun taal spreken. Je vindt het juiste medium. Je drukt op ‘record.’

VORIGE ARTIKEL

VOLGENDE ARTIKEL

AUTEURS | GESCHIEDENIS | KOPIJ | FONDS | GALERIE | CAHIER | COLOFON

 DE INTERNET GIDS

no. 1/2018

Nadia de Vries schrijft gedichten en essays. Ze is promovenda aan de Universiteit van Amsterdam, waar zij tevens als docent is verbonden aan de opleiding Literary & Cultural... [lees meer](#)

LEES MEER UIT DEZE
RUBRIEKEN:
[ESSAY](#), [FEMINISME](#)

PAPIER VANDAAG